

Prof. Dr. Baki Kuru ile Röportaj

Av. Erdem BİRSEN, Stj. Av. H. Burak KARAKUŞ, Stj. Av. Oğuzhan SAPAN

Araştırdığımız kadarıyla çok ilginç bir hayat hikâyeniz var. Ortaokulu Bolu Orman Okulu'nda okuyup, Orman Bölge Şefi olarak iş hayatınıza başlamışsınız. Bunun ardından dışarıdan liseyi bitirmiş, sonra da bir yandan çalışırken, bir yandan da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine devam etmişsiniz ve burayı birincilikle bitirmişsiniz. Daha sonra da Almanya'da doktora yapmışsınız.

O bir roman konusu, biz de Aynur (Konuralp) Hanım ile hayatımı anlatan bir roman yazıyoruz.

İlkokula beni rahmetli halamın hatırı için aldılar, halam benim o zamanlar okulda bevvap (hizmetli) idi. Ben birinci sınıfta başarılı olunca "kaydedelim bari" demişler, kayıt olacağız diye gittik, ama nüfus kâğıdı yok! O zamanlar ne bende ne annem babamda nüfus kâğıdı var, Medeni Kanun'dan önce evlenmişler, nüfusta bekâr görünüyorlar ama ben her gece bize yardımcı olacak komşuya sormaya gidiyorum ne oldu ne oldu diye, okumak istiyorum... Nüfus memuru önce annemle babamı evlendirdi, sonra beni onların nüfusuna kaydettirdi. Nitekim altı ay sonra aldım elime nüfus kâğıdımı. Annem babam okuma yazma bilmezdi, ne bir kitap, ne televizyon, ne radyo... Konu komşunun yardımıyla ilkokul dörde kadar bir şekilde geldik, ilkokul dördüncü sınıfta bayağı kesirleri hiç anlamadım, sınıfta kaldım. Ben öyle sanıyorum, ama halamın demesine göre ben on bir yaşında mezun olmayayım diye beni sınıfta bıraktılar.

İlginç de bir anım var o yıllara ilişkin, Akçakoca'ya Köy Enstitüsü açıldı ama bizim köy üç yüz metre dışında kaldığı için gidemedim, birincilikle bitirdim tabii ilkokulu da. O yıllarda bizim en büyük aydınlatıcılarımız, ışığımız öğretmenlerdi. Dedim ya radyoyu, televizyonu bırakın kitap yok, varımız yoğunumuz ders kitapları.

İlkokulu birincilikle bitirdim, tabii o yıllarda rehberlik yok. Bize kimse "ne yapacaksınız?" diye sormadı. Bir gün babam camiden geldi, "Bugün hoca beni yanına çağırdı, senin oğlan okulu birincilikle bitirdi, getir onu hafız yapalım" demiş, nasıl mutlu adam. Annem bir parladı, "deli deli olma!" dedi, "o okuyacak!" dedi. Okuyacağız da nerede, ortaokul falan yok, çevre ilçelerde bile yok. İnebolu'da annemin bir akrabası

vardı, onun yanına yerleştim, birinci sınıfı orada okudum. Tüm notlarım pekiyi, jimnastikten bir. Ben küçük küçük ufacak tefecik bir adamım, öğretmen kasa atlatıyor, kasa zaten benim boyumda, öğretmenler kurulu kararı ile geçtik. Bir gün okula bir gittim, erkek hocaların hiçbiri yok, Hitler Bulgaristan'a girmiş tüm hocalar askerde, hanım öğretmen de az, Milli Eğitim Bakanlığı okulları tatil etti, ikinci dönemi okumadan ikiye geçtik. İkinci sınıfı Düzce'de okudum, sık sık okul değiştirmek zor, sınıfı geçtim ama iftihar ile geçemedim. O yıllarda sistem çok farklı, bitirme sınavlarına girme hakkı kazandık, sonra bitirme sınavlarını da verip mezun olduk. Tabii elene elene çok az kişi kaldı, çok az kişi mezun olduk.

Ben çocuk akli, bir an önce para kazandıracak meslek sahibi olma telaşına girdim. Askeri Liseye gitmek istedim. O yıllarda üç tane askeri lise vardı: Kuleli, Maltepe, Işıklar. Fakat savaş nedeniyle Kuleli Konya'ya taşınmış, Maltepe Akşehir'e taşınmış, İstanbul'da askeri lise yok. Akçakoca'ya en yakın diye Işıklar'a başvurduğum. İlk defa o yıl İstanbul'a gittim. Hastane raporu istiyorlar da doktor yok. Gümüşsuyu'na bir hafta gittim geldim gittim geldim, onlar raporu yollayana kadar ben sınav süresini kaçırdım. Akabinde Askerlik Şubesi'nden bir üsteğmen bizi çağırırdı, "Konya ve Akşehir'deki liselerde kontenjan dolmamış, sizi sınavsız oraya yollayalım" dedi. Gitmedim, çok uzak geldi bana. Bolu'da bir Orman Okulu vardı, oraya girdim ben de. O da öyle kolay olmadı tabii. Bolu Orman Okulu'na girmek için "ata binebilir" raporu isteniyor. Akçakoca'da hükümet doktoru yok, izinli, yerine kimse gelmemiş. Düzce'ye gitmek lazım, vasıta beş lira, annemin yevmiyesi onbeş kuruş düşünün... Yürüyerek gittik, oradaki doktor da izinli, bereket askeri bir doktor vekâlet ediyormuş, raporu aldık, okula girdik.

Sene 1943. Bolu Orman Okulu sıkı bir okul, o yıllarda meslek okullarında ciddi anlamda kalite var. Yüksek tahsilli değil, ikinci derece eleman yetişiyor; şimdi ara derece mezunu yok, herkes orman mühendisi. Bakın biz şimdiki bir üniversite kadar eğitim aldık ama hâlâ orman mühendisi olmadık, orman mühendisi muavini olduk biz, öyle de kaldık. Beyşehir'in bir köyüne orman şefi olarak atandık, on sekiz

yaşında çocuğum, herkes “şefim şefim!” diyor, ben ne oldum diye şaşırđım.

Bir süre sonra bakıyorsunuz, hiçbir şey olmamışsınız, bekçi olmuşsunuz. İki buçuk sene orada çalıştım, baktım ben yüksek tahsil yapmak istiyorum. Ama bizi lise mezunu saymıyorlar, askerlik çağımız geldi. Askerliğimi Gelibolu’da Bolayır’da hazırlık kıtası yaptım, sonra yedek subay okuluna gittik Ankara’da. Kurayı çektik, Erzurum’un Dumlu nahiyesinin Girekösek Köyüne çıktı bizim tayin. Yine şansımız yok, yedek subay olduk ama... Tabii benim talihim Ankara’da değişiyor ben farkında olmadan. Ankara’da yedek subay okulundayken iki arkadaşımı gördüm, Tacettin Gören biri, orman okulundan ikisi de benim gibi. Baktım ders çalışıyorlar, “ne çalışıyorsunuz?” dedim, “lise imtihanlarına çalışıyoruz, liseyi dışarıdan bitirip hukuk fakültesine gireceğiz” dediler. Dedim “oluyor mu?“, “oluyor” dediler, sağ olsunlar kitaplar verdiler bana. Askerde talimden sonra herkes subay gazinosunda sigara içip kart oynarken ben lise kitaplarına çalıştım.

Ergani ilçesi var Diyarbakır’ın, orada trenden

iniliyor. Dicle ilçesine kurşun taşıyan kamyonlar denk gelirse onlarla gidiliyor. Ben o kamyonlardan biriyle gittim. Orada bir sene Orman Bölge Şefliği yaptım. Nisan ayında hemen Diyarbakır Lisesine lise imtihanları için dışarıdan başvururdum. Haziran döneminde imtihana gittim. Çalışmıştım zaten, yalnız dersleri arka arkaya atlayarak; iki dönemde, haziran ve eylül döneminde liseyi bitirdim, hem de iyi bir dereceyle, okul dışından. Orada işte insanlar böyle kışkıncı mı oluyor ne diyeyim, beni çok kötü karşıladılar. “Sen burayı palas mı sanıyorsun, okul dışından daha bu liseyi bitiren olmadı niye geldin?” diyor. “Efendim ben burayı kendim seçmedim, Dicle’de memurum Dicle’ye en yakın lise burası, onun için geldim” dedim.

Lise mezunu oldum fakat yetmiyor. Hukuk fakültesine kaydolmak için olgunluk sınavı var. O zaman üniversite sınavı yok. Olgunluk sınavına girdim, iki dersten kaldım. O iki ders yüzünden bir sene daha bekledim. O arada Ankara’da bir iş aradım. Ankara’ya gelmem gerekiyordu. Orman Genel Müdürlüğüne geldim, dedim ki “lise imtihanını verdim işte az bir

şey kaldı, beni Ankara civarına bir yere tayin edin. Öyle emsali var okuyarlardan, ben aynı zamanda geceleri ders çalışıp Hukuk Fakültesine devam edeceğim". O zaman "Git sen yerine; Diyarbakır'a sonra düşünürüz" dedi. Diyarbakır treni 3. mevki 50 lira, benim maaşım 175 lira, tren param yok. Başka bir iş aradım, nihayet şansım yaver gitti: Haritacılık. O zaman Toprak İskân Genel Müdürlüğü vardı, topraksız köylüye toprak dağıtıyordu. Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu çıkmıştı, Toprak Komisyonları çalışıyor her yerde, o Komisyonlarda çalışmak üzere harita teknisyenlerine ihtiyaçları varmış, bir kurs düzenlemişler, o kursa katıldım. "O kursu birincilikle, ikincilikle, üçüncülükle bitiren Ankara'da istediği yere tayin olabilir" dediler. Var gücümle çalıştım orada, olgunluğu verdim. İkincilikle bitirdim kursu. Birinci bitirene sordum "bir tane Ankara var, sen nereye isteyeceksin?" dedim, Bursalıydı o çocuk, "Yalova" dedi. "oh!" dedim, Ben Ankara'ya öyle geldim. Ankara'da üç buçuk sene Toprak İskân Genel Müdürlüğünde çalışarak Hukuka devam ettim.

Akşamları Kızılay Namık Kemal Mahallesi'ndeki Milli Kütüphanede ders çalışırdım. Ama o zaman için çok konforlu, kaloriferli böyle herkesin masası var falan. Beşte daireden çıkar çıkmaz doğru oraya gider -ona kadar açıldı geceleri, cumartesi günleri de açıldı- orada ders çalışırdık. Fakülteye gidemezdik bazen işten kaçıp birinci derslere giderdim. Şöyle bir sistem uyguladım. Derse gidemiyorum, hocaların derste ne anlattığını bilmiyorum; bazısının kitapları var, bazısının yok. Fakülteye gittiğim zaman çalışkan öğrenci arıyorum, ondan notlarını alayım diye. Kitap dışında hoca ne anlatmış onları not ediyorum, kütüphanede başka arkadaşlar edindim, onlardan da ders notu aldım. Neyse bu şekilde çalışarak hem memur hem öğrenci birden ikiye, ikiden üçe, üçten dörde birincilikle geçtim ama çok zeki olduğumdan değil, gereğinden fazla çalışmışım. Yani bilgiye susamışım. Herkes iki, üç, kez okuyorsa bir kitabı ben beş defa okuyordum, hiç tatil yapmadan, cumartesi-pazar, yaz tatili de yapmadan. Çünkü ben birinci sınıfa geçtikten sonra herkes yaz tatiline giderken benim iznim yok. Ben iznimi imtihanlarda almış vaziyetteyim. Yaz tatilinde de hemen ikinci sınıfın kitaplarını alırdım yani

bir sonraki sınıfın, onları çalıştırdım. Ders yılı başladığı zaman ben neredeyse yarısına gelmiş olurum o sınıfın derslerinin.

Bir gün dördüncü sınıfta Dekan Profesör Hikmet Belbez, Ticaret Hukuku hocamızı, sınıfa geldi "size bir müjdem var, Alman Devleti bizim fakültemize bir burs verdi. Fakülteyi birinci bitirene bu bursu verecek" dedi. Herkes bana bakıyor. "Burada mı yoksa Fakülte birincisi?" dedi. "Evet" dediler, beni gösterdiler. Şimdi oradan çıktım dedim ki "üç senedir birincilikle geçiyoruz ama dördüncü sınıfta arkamda iki üç puanla beni takip edenler var". İstifa ettim ne olur ne olmaz diye. Anneme babama sordum "bana yardım eder misiniz?" diye, "iki üç ay için ederiz" dediler. Gerek bile kalmadı. Daha çok çalıştım, ve fakülteyi birincilikle bitirdim. O bursla Almanya'ya gittim. Hiç Almanca bilmeden Almanya Münster Üniversitesi'nde Almanca öğrendim. Alman Devleti bana 350 Mark burs verdi. Kendi öğrencilerine, Alman vatandaşlarına 250 Mark veriyor. Bana Alman arkadaşlarım "sen bakan maaşı alıyorsun" derlerdi. İki sene dört ayda doktorayı bitirdim, sekiz ayım daha kaldı. O sekiz ay için de Ankara'daki hocama yazdım. Sabri Şakir Ansay, Ordinaryüs Profesör, bizim Usul Hukuku kürsüsünün kurucusu duayeni, ona doçentlik tezi için hazırlık yapmak istediğimi yazdım. Tez konusu 'Nizasız Kaza', şimdi çekişmesiz yargı. "Çok iyi olur" dedi. Hem doçentlik tezine hazırlandım, hem de başka türlü de değerlendirdim, iki ay İsviçre'nin Nöşatel Kantonu'na Fransızcamı geliştirmek için tatil kursu vardı oraya gittim. Tatil kursu dışında da öğleden sonra biterdi kurs Nöşatel Üniversitesi Hukuk Fakültesinde, bizim kanunumuz oradan alınma ya, ben de zaten usul doktorası yaptım. Ankara'dan burs verip Almanya'ya yollarken Dekan çağırırdı dedi ki "Ordinaryüs Profesör Sabri Şakir Ansay emekli olacak, kürsüde başka kimse yok, sen usul ve icra iflas doktorası yap". Ben de usul ve icra iflas doktorası yaptım Almanya'da. Şimdi Almancayı öğrendim ama usulde Fransızca da lâzım. Biraz Fransızcam vardı; Fransızca kursuna gittim aynı zamanda Nöşatel Hukuk Fakültesi'nde. Onların, yani Kanton'un Adalet Bakanlığı'nda da inceleme yaptım. Bir ay da Fransa'ya gittim, orada gene Fransızca kursuna katıldım, bir taraftan

Fransız okulunda doçentlik tezimle ilgili üniversiteye gidip araştırma yapıyordum. Neyse, 1958 Ekiminde döndüm Türkiye'ye, Ankara Hukuk Fakültesine asistan oldum ama ne asistanı oldum, Hukuk Tarihi asistanı oldum.

Hukuk tarihi mi?

Evet. Almanya'dan geldim elimi kolumu sallaya sallaya asistan olacağım sanıyorum "dur bakalım" dediler, "asistanlık imtihanı var". Bunun da mı imtihanı var, evet dediler. Bizde o zaman asistan kadrosu çok kıt, o nedenle benim yirmi beş senelik öğretim üyeliğimde üç asistanım oldu: Ejder Yılmaz, Ramazan Arslan, Haluk Konuralp. Aday yok diye Usul kürsüsünden ilân vermemişler. Ben de geleceğimi bildirmemiştim -bende de kabahat var. Coşkun Üçok dedi ki "Hukuk Tarihi kadrosu için ilan verdim, aslında bir adayım var ama sen gelince akan sular durur, seni oraya alalım". Böylece Hukuk Tarihi Asistanlığına girdim, kazandım. İyide olmuş, çünkü Usul Hukuku Kürsüsü boş, vekâleten idare ediliyor, medeni hukukçular Usul veriyor. Siyasal Bilgiler'de bir Ticaret Hukuku Profesörü Kemal Arar, İcra İflas dersi veriyordu. Ben Usul Asistanı olsam onlar beni çok çalıştıracaklar. Hâlbuki benim acelem var, doçentlik tezimi yazmam lâzım. Coşkun Üçok hocam Dekan olduğu için dekan odasında oturuyor bütün gün, çalışma odasını bana verdi. O zamanlar asistanların çalışma odası yok, 4-5 kişi bir enstitüde oturuyorlar biri konuşunca ötekini de konuşturuyor, meşgul ediyor. Ben Coşkun Üçok'un odasında gece gündüz çalışarak doçentlik tezimi hazırladım.

Yalnız çektiğim sıkıntıyı şöyle anlatayım, annem ve babamdan para isteyemedim. Asistan olduktan sonra "Sen hala hiç bir şey olmadın mı?" derler. İkiyüzelli lira asistan maaşım var, bununla zar zor doksan liraya gecekonda buldum. Fakültenin arkasında gecekondular vardı, bir gecekonda buldum orda yatıp kalkacağım. Benim bir tanıdığım oturuyordu, onun vasıtasıyla bulmuştum. Fakülteye de yakın diye akşam pazarlığını yaptık, sabah gittim gecekonda sahibi "vazgeçtim" dedi. Başladım söylenmeye adama, ama siz

böylesiniz bilmem ne... "Yok yok" dedi, "kim olduğunu öğrendim, sen burada asistanmışsın, fakültede ileride hoca olacaksın. Sen gecekonduda oturacak adam değilsin, gecekonduda oturursan öğrencilerin alay eder seninle onun için vermiyorum" dedi. Yani ince düşüncesine bak... Neyse epey aradıktan sonra en sonunda Cebeci'de bir bekâr odası buldum, yüz lira kirası. En ucuz yemek bir lira, günde üç lira, etti mi aylık doksan lira? Asistan maaşından geriye bir şey kalmıyordu. Çok zor şartlar altında doçentlik tezimi hazırladım, sınavına girdim. 1960'ta

Prof. Dr. Baki KURU doktorasını almasının 50. yılında

doçent oldum, bu arada 1960 Ocak'ında evlendim, Kasım'ında doçent oldum. 1960 yılı Türkiye için çok dalgalı bir yıl biliyorsunuz, 27 Mayıs İhtilâli oldu. Mart ayında da Üniversiteler Arası Kurul, doçentlik jürisini belirledi. Ben var gücümle doçentlik sözlü sınavına hazırlanıyordum, bir taraftan tezimi verdim o inceleniyor.

Tez kabul edildikten sonra sözlü sınav vardı, üniversite doçentlik sınavı vardı, o da çok kazık bir sınav. Sözlü sınava girmeden önce eski yazıdan bile sınav vardı o zaman. Eski harflerden neden? Hukukçular için eski metinleri okuyabilsinler diye.. Şimdi usulden doçentliğe gireni beş tane usul profesörü imtihan ediyor. O zaman öyle değil. Üç kendi branşından Profesör, iki Mücavir Branş... Mücavir branş diyorlardı, Usul'de mücavir branş Medeni ve Ticaret! Düşünün bütün Medeni ve Ticareti düşünün... Ticaret Kanunu yeni çıkmış, bir defa bunlar çok

hem de bunlara çalışıyorum harıl harıl...

Doçentliğinizi almanız da sıkıntılı bir döneme rastlamış.

Evet. Doçentlik tezinin kabulü de oybirliği ile oldu ama şöyle oldu ki, Mülkiye'den bir profesör vardı, o istifa edince jüri eksik kaldı. Jüri Başkanı İlhan Postacıoğlu çok meşhur Usul profesörüydü. 27 Mayıs İhtilali olmuştu, o benim durumumu pek etkilemedi. Kurulda jüri okul tez jürisini geçim, tez jürisinde bir aksama olmadı. Sözlü sınavı beklerken "147'ler Olayı" oldu, 147 öğretim üyesini üniversiteden bir kanunla uzaklaştırdılar. Bunların içinde Ord.

Prof. Halil Aslanlı da var. Prof. Velidedeoğlu yedekteydi, zar zor ikna edebildik jüriye girdi, jüri tamamlandı. İstanbul'daydı sözlü sınav, sözlü sınavı İstanbul da verdik geçtik. Bitmiyor, doçentlik için bir de deneme dersi diye bir şey var. Size bir konu veriyorlar, üç gün sonra öğrencinin huzurunda sınıfta belli bir konuda ders veriyor doçentlik adayı. Ondan da kalan oluyor. Deneme dersi için konuyu verdiler, hazırlanıyorum. Ne radyo dinliyorum, ne bir şey. Öyle harıl harıl o deneme dersine hazırlanıyorum. Üç gün sonra gittim, Hukuk Fakültesine bir anormallik var belli... "Ne oldu?", "On Dörtler Olayı oldu" dediler. Yani Milli Birlik Komitesi aralarında bölünmüşler, Başkanı Cemal Gürsel, Alparslan Türkeş'in başını çektiği 14 Milli Birlik Komitesi üyesi subay ile görüş ayrılığı çıkmış aralarında. Onun üzerine o gece MBK ikinci bir ihtilal yaparak bu 14 üyesini azledip gece yarısı yurtdışına göndermiş. MBK'nın hukuk danışmanlığını Hıfzı Veldet Velidedeoğlu yapıyordu, onu gece yarısı çağırmışlar bu yeni oluşuma hukuki bir statü hazırlasın diye. Gittik jüriye, jüri dört kişi kalmış yine, o gün sınav yapılamadı. Hıfzı Veldet Hoca ile irtibat kuruldu zar zor, Ankara'da, "buraya gelsinler" demiş. Bir hafta sonra Ankara'ya gittik, orada deneme dersi de yapıldı. Üniversite doçenti oldum.

Bütün bu yaşadıklarınızı nasıl özetliyorsunuz?

Hayatımı anlatan romanımda şöyle diyorum: "İnsan hayatı otomobil kullanmaya benzer" Birinci vitesle başlarsınız, ikinci vites, üçüncü

Almanya Münster Üniversitesinde Altın Doktora Töreninde

kazık branşlar, bir de hocalarını vereyim ben size: Medeni Hukuk Ord. Prof. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Ticaret Hukuku Ord. Prof. Halil Aslanlı -çok kuvvetli bir hoca Hirsch'in talebesi, çok kitapları var böyle koca koca... Hem kendi branşıma, Usul İcra İflas kitaplarına çalışıyorum,

vites, dördüncü vites, beşinci vitesle devam edersiniz. Ben birinci vitesle başladım. Ne zamana kadar, ilkokulun sonuna kadar... Ondan sonra ortaokul okuma imkânına kavuşunca ikinci vitesle geçirdik arabayı. Ortaokul bitti, Orman Okulu'na gittim, ondan sonra bitti. Üçüncü vitesle lise imtihanını verdikten sonra hukuk fakültesinde geçtim. Hukuk fakültesini bitirdikten sonra dördüncü vites Almanya. Beşinci vites doçentlik.

Doçent olduktan sonra da çok çalıştım. Bunu şuna borçluyum, dışarıda iş almadım yani tam zamanlı çalıştım. Yalnız iki türlü tam zamanlı çalışan vardı. Biri sabah fakülteye gidip dersini verdikten sonra Profesörler Odası'nda sigara çay kahve ile akşama kadar vakit geçiren takım; onlar da tam zamanlı. İkincisi benim gibi bir iki kişi; dersini verdikten sonra evine dönüp evindeki çalışma odasında gece yarısına kadar çalışan. Bizi ötekiler sevmezdi. Kitaplarım yavaş yavaş çıkmaya başladı. 1964'te ilk Hukuk Muhakemeleri Usulü kitabını çıkarttım altı ciltlik. Onun başlangıcı böyle altı yüz, yedi yüz sayfalık bir ders kitabıdır. Onu çıkarttım fakülte yayını olarak. Fakülte, profesör olması yakın olanları ikinci yabancı dilini kuvvetlendirmesi için bir seneliğine Avrupa'ya gönderirdi. Ben İsviçre'yi tercih ettim. Giderken kitabımı da aldım, kitabı Fakülte basıyor. Bin beş yüz tane basıyorlar; beş yüz öğrenci var, iki sene dayansın... Öteki beş yüzü de hediye ederlerdi bütün fakülte öğretim üyelerine. Benim içim rahat, İsviçre'ye gittim. Üç ay sonra bir mektup, senin kitabın mevcudu bitti. İki sene dayanacaktı ne oldu, bilmiyoruz... Dışarıdan da gelip aldılar. Hâkimler avukatlar duymuş, onlar da almışlar. O zaman bende jeton düştü. Demek ki bizim yazdığımız kitaplar yalnız öğrencilere değil hâkimlere de hitap ediyor. Onun için ben iki çeşit kitap yazdım. Bir ders kitabı, öteki de hâkimler avukatlar için müracaat kitabı. Ondan sonrası dediğim gibi araba beşinci vitesle artık gayet rahat gittik taa 1982 yılına kadar. Ankara'ya yerleştik Çankaya'ya. O kitaplarımdan iyi para kazandık, öğrenci kitaplarından değil de ötekilerden. Onunla Çankaya'dan bir daire aldım. Sonra bir daire daha aldım, onu kütüphane katı yaptım, asistanlarımla orada çalışırdım.

Fakülteden niye istifa ettiniz?

1982'de 12 Eylül olunca YÖK sistemi çıktı. Kenan Evren Paşa üniversiteyi birine teslim etti. Üniversiteler kuşa çevrildi. Bir gün geldim Fakülteye herkeste bir telaş... "Ne oldu?" dedim, "Duymadın mı, yeni YÖK Kanunu çıktı", "eee?", "Kürsüler kaldırılmış". Ben kürsü başkanıydım, Üniversite Senatosu'nda Fakültenin temsilcisiydim. Senato üyeliğimiz düşmüş. Hiçbir şey kalmamış, hepimizin ismi profesöründen asistanına kadar "Öğretim Elemanı" olmuş. "Eleman" kelimesi aşağılayıcı bir şey olarak kullanılır. Zaten fizikte de eleman en küçük şey demektir. Kürsüler kaldırılmış, tatsız bir hava. Bir de saat dokuzda Fakülteye gelinip beşe kadar orda oturulacaktı, işi olsa da olmasa da. Ben evde çalışan bir adamım oraya gelip de ne yapacağım; çay kahve...

Ondan sonra zaten duymuşsunuzdur YÖK sistemi üniversitede bir çatlaklık yarattı. Bizim Fakülteden epey istifa edenler oldu. Ben de onlar gibi istifa ediyordum duraksadım, bir sene erteledim istifamı. Sebebi de asistanım Ramazan Arslan doçent olacaktı. Ejder Yılmaz olmuştu, Ramazan Arslan'ı bekledim. İkincisi, Haluk Konuralp asistanımdı, doktora tezi yazıyordu, "Haluk elini çabuk tut" dedim, yetiştiremedi. O hala içimde ukde... İkinci sene Ramazan Arslan doçent olduktan sonra Üniversiteden ayrıldım, Haluk Konuralp'in doktorasında bulunamadım.

Biz arkadaşlarımıza sorduk "kiminle röportaj yapalım?" Arkadaşlar dediler ki "biz Baki Kuru ismini biliyoruz, kitaplarını okuduk, tamam ama kim olduğunu bilmiyoruz. Merak ediyoruz kimdir, nasıl gelmiştir bu günlere, bu kitapları nasıl yazmıştır, bunları yazarken neler yaşamıştır, bunları merak ediyoruz"

Bunları merak edenler var, birkaç sene önce bir röportajım daha çıkmıştı. Bundan çok şey aldım siz neler geçirmişsiniz diye. Hatta bir hanım geldi, bir stajyer avukat, ben stajyerlere burada Baroda konferans veririm senede bir defa, dedi ki "Size teşekkür etmeye geldim", "Hayrola?" dedim. "Hukuk Fakültesine devam ediyordum, çok zor şartlar altında yaşıyordum, çok ümitsizdim ne yapacağımı bilmiyordum. O sıra sizin hayatınızı okudum 'Ooo meğerse ben

ne refah içinde yaşıyormuşum' dedim. Ondan sonra sarıldım derslere şimdi avukat oldum teşekkür ederim" dedi. Şimdi gençler merak ederler. Benim hayatım da bir roman onun için.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Cumhuriyet kurulduğundan beri ikinci kodifikasyon dönemini geçiriyor. Kısa zamanda Usul, Borçlar, Ticaret kanunları yenilendi. Siz bu dönemi kanun yapılış tekniği, hazırlanışı, kabul edilişi, yürürlüğe girişi ve uygulamadaki durumu açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Güzel bir soru. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki kanunlar yabancı devletlerden, özellikle İsviçre'den alındı. Bazı kanunlarda, mesela Medeni Kanun'da insicamı çok bozmadılar. Yalnız Türk hukukundaki gayrimenkulle ilgili kısımları şey yaptılar -biraz aceleyle kabul edilmiş kanunlardı. Mesela Nöşatel Usul Kanunu'nun alınmış olması büyük talihsizlik olmuştur Türkiye için. Sebep de Kanunun çok kötü bir kanun olması değil. Nöşatel çok küçük bir kanton. Yani Kadıköy kadar değil, Caddebostan kadar bir yer; yayın yok. Kanunu almak önemli değil, onların yayınlarından, mahkeme kararlarından istifade etmek lazım. Mesela Medeni Kanun'da Federal Mahkeme kararlarından, İsviçre'de yazılan eserlerden istifade ediyoruz. Nöşatel'de o olmamıştır. Az sayıda Nöşatel mahkemelerinin kararları var. Ben aldım oraya da gittim gördüm.

Bir tek onlardan istifade edilmiştir.

Şimdi, tabii o bir inkılâp dönemi. Şimdiki kanunlaştırma dönemi de aceleye getirilmektedir. Reform diyorlardı önce. Baktılar reform kelimesi çok büyük kelime. Onu değiştirdiler. Bu defa "yargı paketi" deyimi yargı için, hukuk için biraz aşağılayıcı bir deyim. Ne demek paket? Birini paketlersiniz. Mesela sarhoşlar için kullanılır, çok sarhoş olan bir kimse paketlenip götürülür veya bir şey alırsınız, paketler götürürsünüz.

"Bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun"a bakıyorsunuz içeride bir maddesinde İİK ile ilgili bir hüküm var. Bunu görmeyebiliriz biz. Bu da yanlış bir şey... Sonra kanun hazırlanması için Adalet Bakanlığı'nda çok çeşitli komisyonlar kurulmuş; onların süzgecinden geçen bir tasarının iyi olması lâzım.

Kanunların çok titiz bir çalışma sonucunda hazırlandığını sanmıyorum. Mesela 3. Yargı Paketi ile İİK'da değişiklikler yapıldı. Orada belirsizlikler var. Özellikle Kanun'un geçici 10. maddesinde "takip işlemleri yeni kanuna tâbidir" diyor. Ne demek takip işlemi? Öyle bir kavram yok. Doktrinde taraf takip işlemi, icra takip işlemi diye ayırım var ama o derde deva değil. Ben onu takip talebi olarak anladım. Bazı meslektaşlarımız takipten sonra yapılacak işlem olarak anlıyor.

Satış isteme süreleri gayrimenkullerde iki yıldan bir yıla, menkullerde altı aya indi. Bir bakıyorsunuz ki 5 Ocak'ta süreyi kaçırmış olabilirsiniz deniyor. Ben belki ona göre güvenererek borçlumla anlaşmışım. Harici ödeme yapacak diye bir sene içinde haciz istememişim. Bir sene geçtikten sonra 5 Ocak'ta bitiyor. Senin satış isteme süren bir yıldır. "Senin satışın düştü" denecek. Hiç öyle şey olur mu? Yeni çıkan kitabımda da yazdım. "Kazanılmış hak kurumu var" diye yazdım. Bu bir misal...

Bilim adamlarından duyuyorum, komisyonlar kuruyorlar. Keşke kanunlar onların hazırladıkları şekliyle kabul edilse. Mesela TTK ve TBK öyle çıktı. Çok az müdahale oldu Mecliste. HMK'da da çok müdahale olmadı.

Biz HMK için iki defa birkaç gün süren toplantılar yaptık. Oradaki eleştirilerin hepsi nazara alınmamış, hatta geriye dönüşler var. Bir misal vereyim size. HMK için 2006 ve 2008 tarihli tasarılar var. 2006 tarihli birinci HMK tasarısı ön inceleme'yi getirdi. Güzel bir müessese... Ancak bu Ön İnceleme hâkimden çok büyük bir çalışma istiyor. Bunu bu dosya yüküyle tek hâkim kaldıramaz. Onun için 2006 yılında o hükmün gerekçesinde "bu iş hâkime çok yük yüklüyor. Bunun için hâkimlere, hâkim yardımcıları verilmesi lâzım" deniyordu. Güzel, bu yabancı hukuklarda da var. Hâkimlerin, hâkim yardımcıları, raportörleri var. Dosya hâkime gelinceye kadar çeşitli işlemlerden geçiyor. Ama 2008 tarihli tasarıda gerekçedeki hâkim yardımcılığı kısmını kaldırmışlar. Niye? Çünkü bulamayacaklar hâkim yardımcısını. Hâlbuki hâkim yardımcısının mutlaka hâkim sınıfından olması gerekmez. Avukat stajyerlerinden pek âlâ hâkim yardımcısı olabilir. Stajın bir bölümünü hâkim yardımcısı olarak yapabilir. Hem o yetişir, hem hâkime yardımcı olur. Hâkim stajyerleri aynı şekilde. Ama şimdi tek hâkime bırakmışlar ön inceleme'yi.

Siz de İstanbul Barosuna kayıtlı bir avukatsınız. Avukatlık stajınızı ne zaman yaptınız, avukatlık stajı yapan bizlere neler önerirsiniz, avukatlık mesleği hakkında neler söylemek istersiniz?

Avukat stajyerlerini görüyoruz. Hâlâ, "aman imza et, git" diyorlar, çalıştırmıyorlar. 1955'de hukuk fakültesini bitirdiğim zaman, bir taraftan

Almanya'ya gidiş hazırlığı yapıyorum, bir taraftan da avukat stajına başlayayım diyorum; bir kazanılmış hak olur belki diye. Olmuyormuş kazanılmış hak.

Staja başladım. İlk staj da savcılıktaydı, bir aydı. Savcılığa gittim. "Ben avukat stajyeri Baki Kuru" dedim. "Peki, imza edin gidin" dedi. "Yok, ben buraya staj yapmaya geldim. Biraz öğrenmek isterim" dedim. "Neyi öğreneceksin?" dedi. "Elinizdeki dosyalardan birkaç tanesini burada inceleyeyim, kendime göre notlar alayım, size bir rapor hazırlayayım. Beğenirseniz sizin işinizi kolaylaştırır, beğenmezseniz atarsınız çöpe" dedim. Birkaç tane dosya verdi oradan. Benim eskiden memuriyetim de olduğu için yazışma tecrübemle dosyaları inceledim rapor yazdım. Akşam giderken bırakın demişti, bıraktım, çıktım. Ertesi gün tekrar gittim. Bir de baktım savcı beni ayakta karşıladı. Uzun bir masaya bir yığın dosya koymuş. "Çok güzeldi raporlarınız, bunları da yaparsanız..." dedi. "Kusura bakmayın. Ben Almanya'ya doktora gideceğim. Bugün imzaya geldim artık, dün söylediğiniz gibi. Bu stajın bana yarayıp yaramayacağını da bilemiyorum dedim". Çok bozuldu savcı.

Almanya'da doktoramı bitirdim, doktora tezime basılıyor. Vakit alıyor, bir iki ay sürecek. Tezi teslim etmeyince de diploması vermiyorlar. Tez basılırken yanında doktora yaptığım hocaya gittim, "buradaki mahkemelerde iki ay mini staj yapmak istiyorum" dedim. "O ne demek?" dedi. "Yani her mahkemede iki üç gün kalayım. Nasıl karar veriyorlar, uygulamayı da öğrenmek istiyorum" dedim. Hoca güzel buldu fikri "mahkeme başkanı ile görüşeyim" dedi. Sonra bana haber verdi, "Mahkeme başkanı sizi bekliyor". Gittim, mahkeme başkanı "Böyle böyle bir staj yapmak istiyormuşsunuz. Bizde hiç alışılmış şey değil ama ben düşündüm taşındım size şöyle bir staj programı yaptım" dedi. Programı da yazılı olarak verdi. Ağır cezalar, savcılık, tapu daireleri dâhil. Tapu daireleri de orada mahkemelere bağlı. Her mahkemede üç gün kaldım. Çok yararlı oldu benim için. Hatta bir mahkemede, bir asliye hukuk hâkimi, "Ne yapmak istiyorsun?" diye sordu. "Bu üç gün içerisinde karar verilecek bir dosyanız varsa ben onu inceleyim, notlarımı alayım. Sonra sizin

verdiğiniz kararlar karşılaştırayım. Bakayım ne derece isabetli olacak” dedim. “İki gün sonra duruşması olan bir şöyle dosya var, buyurun inceleyin” dedi. Dosyayı bana emanet etti. Mahkemenin kütüphanesine bir gittim ki, bizim Fakülte kütüphanesi gibi. Küçük küçük masalar var. Oraya baktım stajyerler, hâkimler dosyasını, kitaplarını almış dosya inceliyorlar, araştırma yapıyorlar; şaşırdım. Ben de oturdum bir yere. Birkaç kitap da karıştırdım. Bir karar yazdım. Götürdüm hâkime verdim; iki gün çalıştım ama... Verdim, ertesi gün duruşmaya çıktı. Ben de dinliyorum. Karar aynı şekilde karar tefhim edildi. Güldü hâkim, “beğendiniz mi kararı?” dedi, “beğendim efendim” dedim.

Orada gördüm stajyerlerin nasıl çalıştığını, nasıl çalıştırıldığını. Bir ceza mahkemesine bile gittim. Ceza mahkemesinde cinsel suçla ilgili bir dava vardı. Gizlilik kararı verdi mahkeme. Ben de kalkmak üzereydim, “siz oturun” dedi hâkim. “Mahkememizde staj yapmakta olan Dr. Baki Kuru’nun salonda kalmasına” diye kararın altına not düştü. Gizli oturma odalarında stajyerlerin de kalabileceğini öğrendim orada.

Stajyerlere bunu telkin ediyorum. Israrla “ben on – on beş gün bu mahkemenin stajyeriyim. Burada dosya incelemek istiyorum. Duruşma takip etmek istiyorum” deyin. Ama sadece duruşmayı dinliyorlar, dosyasını bilmediğiniz bir duruşmayı dinlemenin bir faydası yok. Ama bunun için stajyerlerinizin mali durumunun iyi olması lazım. Onlar bir yerde çalışıyorlarsa, bunu yapamazlar.

Sonraları avukatlığa başladım fakat avukatlığa çekirdekten başlamak lazım. Çok başarılı olmadım. Size tavsiye ederim, avukat olacaksınız çekirdekten başlayın, sonradan olmuyor. Yargıtay’da bir duruşmaya çıktım, 11. Hukuk Dairesi’nde, daha önce davayı İstanbul

Ticaret Mahkemesinde takip ettik. Ben davalı avukatıyım, davacı avukatı Selahattin Sulhi Tekinay, profesör, baro başkanı. Çok layihalar verdik tartışmalar yaptık. Hatta tahkikat hâkimi biz biraz uzatınca konuşmayı önünü ilikledi “sayın hocalarım ben bu duruşmaya girerken çıkarken imtihana çıkar gibi hazırlanıyorum, lütfen beni de düşünün” dedi.

Bu sıralar avukatlık sınavı tartışılıyor. Sizce avukatlık sınavı getirilmeli mi?

Avukatlıkta mutlaka sınav konulmalı. 1949 yılına kadar avukatlık sınavı vardı, çok zor bir sınavdı. 1949-1950 yılında bir Meclis Başkan Vekilinin kızı avukat stajyeri imiş, o sınavsız avukat olabilsin diye sınav hükmünü kaldırdılar. Yani bir

kişinin özel menfaati için... Ondan sonra 60’lı yıllara kadar bir gayret sarf etmedi. 1962-1963 yıllarında, şu an yürürlükte olan Avukatlık Kanunu için Adalet Bakanlığı’nda komisyon kuruldu. Ben o komisyonda fakülte temsilcisi idim. Komisyondaki çalışmalarda, avukatlık için sınav koyduk, kanun sınavlı olarak geçti. Ancak o sınav on veya on beş defa ertelendi. En sonunda

kaldırıldı.

Baro olarak sınav koyarsanız o zaman itibarınız yükselir. Mesela, Fadıl Altop vardı. Geçenlerde rahmetli oldu, İstanbul Barosu Başkan Vekili idi. Göğsünü gere gere “imtihanla avukat olmuş avukat” diye tanıtırırdı kendisini. İmtihansız avukat dünyanın hiçbir yerinde yok.

Almanya’da avukatlık stajı, hâkimlik stajıyla müşterektir. Staj sonunda müşterek bir imtihan yapılır, ona ikinci devlet imtihanı denir. Mahkemede yapılır sınav. Onu bitiren avukat da olur, hâkim de tayin edilebilir isterse. Ama üç buçuk senelik stajdan sonra...

Hocam çok teşekkür ediyoruz.

Ben teşekkür ederim.

